

П. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КАТЕГОРІЙНОЇ ГРАМАТИКИ

Володимир Барчук

(Івано-Франківськ)

УДК 811.161.2'366.5

ГРАМАТИЧНІ РІВНІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ

У статті обґрунтовано загальнограматичну природу категорії темпоральності, визначену її ієрархічною будовою та структурою. Встановлено граматичні рівні репрезентації та формально-семантичні особливості інтервалу, часу, таксису, запропоновано визначення надкатегорії темпоральності та її складників – інтервалу, часу, таксису.

Ключові слова: надкатегорія, категорія, темпоральність, інтервал, час, таксис, граматичний рівень.

Постановка проблеми. Темпоральність – загальнограматична міжрівнева категорія, яка ґрунтується на семантиці дієвості, вираженій дієсловом, і відображає внутрішній, зовнішній та співвідносний аспекти тривання дії, граматично інтерпретуючи онтологічний час. Загальнограматичний та міжрівневий статус категорії темпоральності вказує на те, що темпоральні одиниці, з одного боку, виявляють рівневу належність, з іншого, – граматичну універсальність, яка полягає в наскрізності темпоральної семантики в структурі граматичної системи. Такий статус категорії темпоральності зумовлений кількома аспектами її природи. По-перше, категорія темпоральності граматично відображає ключовий онтологічний компонент модельованого мовою світу – час, вона тісно пов'язана з ідеєю часу, уявленням людини про час, що оперті на сприйняття зміни як якісно-кількісної трансформації дійсності: „Ідея часу, що впливає із послідовності нашого сприйняття усіх видів – як ідей, так і вражень рефлексії і вражень відчуттів, – може служити для нас прикладом абстрактної ідеї, яка охоплює ще більшу розмаїтість ідей, ніж ідея простору, але втім представлена в уяві певною одиничною ідеєю визначеної кількості і якості” [7, с. 65].

Виклад основного матеріалу дослідження. Якісно-кількісна трансформація дійсності уособлена триванням, яке перебуває в підложжі факту, події, що власне і є феноменом дійсності: „Світ є все, що є подією. Світ є сукупністю фактів, а не речей” [6, с. 24]. Тривання як необхідна ознака буття, граматично трансформована в дієвість, яка є диференційною прикметою предикації та предиката, що постає як мовна модель факту, як ключовий і первинний мовний знак („для первісної людини вся мова складалася із речень з вираженим у слові лише одним присудком” [12, с. 102]).

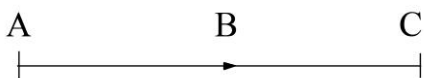
Отже, значення темпоральності як дієслівна дієвість лежить в основі ключового мовного знака – речення та його граматичного значення – предикативності.

По-друге, темпоральність як ключова ознака дієслова – дієвість – перебуває в центрі впорядкування системи і структури граматики. Так, з одного боку, протиставлені на морфологічному рівні назви імен і назви дій на синтаксичному рівні формують суб'єктно-предикатну модель речення. У системі морфологічних одиниць на основі вказаної дихотомії з огляду на природу і функції синтаксичних моделей сполучень слів (сурядного (т.зв. однорідних членів речення), підрядного (словосполучення) і дворядного (речення)) виокремлюємо самостійні частини мови – іменник і дієслово (головні слова у словосполученні, головні взаємозалежні компоненти речення) і службові частини мови – імена у залежній, індикативній функції – іменник як об'єкт, прикметник і прислівник як ознаки відповідно іменника і дієслова (займенник відповідає іменам за характером значення: іменнику (*він, вона, воно*), прикметнику (*всякий, кожний*) чи прислівнику (*десь, там*), а числівник як різновид прикметника є кількісним атрибутом імені). Набувати здатності бути головним словом у словосполученні службові частини мови можуть тільки через дієслівну транспозицію, тобто виконуючи роль присудка; наприклад: *Він щасливий від успіху; Це винятково важливо і под.*

По-третє, категорія темпоральності формує найбільш складну і розгалужену систему одиниць, виступаючи як надкатегорія, тобто маючи ієрархічну природу, а це зумовлює

проникнення в усі граматичні рівні. Темпоральні категорії інтервалу, часу і таксису оперті відповідно на морфемний, морфологічний і синтаксичний яруси граматики; водночас взаємодія темпоральних категорій в межах особливої граматичної форми – ППК (поліпредикативного комплексу) – виявляє складну міжрівневу взаємодію компонентів категорії темпоральності у творенні темпорального континууму.

Базовий рівень категорії темпоральності презентує інтервал. Водночас граматична традиція, інтерпретуючи темпоральність як синонім часовості, ядром цієї категорії вважає час: „Дієслівний час – граматичний центр, морфологічне ядро темпоральності” [4, с. 77]. У вживанні лінгвістичного терміна час є термінологічна двозначність: ним позначають як морфологічну категорію часу, так й онтологічний час, який моделює мова; водночас часто термін вказує на загальноживане значення часу. В англійській лінгвістиці, наприклад, така двозначність неможлива через різні лексеми, що позначають час поняттєвий та граматичний: time / tense. Концепцію О. Бондарка прийняли українські мовознавці (див.: [3; 11]). Однак зваживши, що дієслівний (чи морфологічний) час є значенням, яке вказує на локалізацію дії на темпоральній осі щодо зовнішньої позиції відліку (умовного моменту мовлення), тобто є часом уже „готової” дії, помітимо, що такі ознаки, як лінійність, спрямованість, незворотність часу як буттєвого атрибута і граматичного темпорального поняття ніяк не відбиті у семантиці морфологічного часу; навіть більше, морфологічний час опертий на ці вже сформовані ознаки, закладені в дієслові, а темпоральна вісь, тобто тканина часу, як необхідна передумова його вираження постає реальним світоглядним і мовним феноменом. Для його формування очевидно необхідно проникнути всередину конкретної дії, що триває, розгортається від початку до завершення, та наділеної властивими ознаками тривання. Саме інтервал – проміжок розгортання дії – зароджує ознаки лінійності, спрямованості і незворотності часу, співвідносні із ознаками референта модельованого свігу – онтологічного часу:

A – початок дії, B – тривання дії, C – кінець дії, → - умовний момент розгортання дії.

Інтервал – дієслівна категорія, що вказує на внутрішню темпоральність дії з погляду початку, розгортання, завершення, кратності та інтенсивності на основі кількісно-якісних ознак її тривання і виражає динамічну ознаку дієслова. Інтервал – ядерна категорія в структурі надкатегорії темпоральності, оскільки реалізує її інваріантне значення – дієвість – та основні ознаки граматичної темпоральності.

Отже, інтервал є внутрішнім темпоральним значенням дієслова. Будь-яка граматична система оперта на узагальнене значення граматичних форм [1, с. 6]. Інтервал об’єднує всі дієслова за динамічною ознакою і відіграє диференційну роль у частиномовній ідентифікації дієслова; *дієвість* виявляється як комплексне значення тривання (розгортання і кількості дії), що виражає темпоральність. Експлікуючи темпоральне значення морфемного рівня, інтервал є диференційною загальнодієслівною морфологічною категорією. Темпоральне значення інтервалу за характером абсолютне, оскільки вичерпно представлене дієслівною основою безвідносно до критеріїв з-за меж грами. Модифікації темпоральної семантики інтервалу виводять категорію на інші структурні рівні граматичної системи.

Еволюційно лінійність темпорального значення започаткована не часом, а інтервалом. Однак, стосуючись окремої дії, інтервал не може реалізувати динаміку лінійності (нескінченність), завжди обмежуючись до відрізка (проміжку між початком і завершенням дії). Час, виходячи за границі внутрішньої межі дії, відображає її узагальнено, як елемент системи, тому відбиває пряму. Пряма твориться нескінченною кількістю відрізків, конкретних значень інтервалу. Значення інтервалу безпосередньо не пов’язане зі значенням часу, тобто інтервально означена дія може мати будь-яке розташування на лінії часу або не виражати часового значення.

Українська граматична традиція розглядає значення інтервалу в межах співвідносного, але не тотожного з інтервалом поняття „рід дієслівної дії”. Аналізуючи історію родів дії, В. Русанівський вказує, що це одночасно і дуже давнє, і зовсім нове явище в історії українського

дієслова [14, с. 280]. Такий погляд зумовлений, з одного боку, фундаментальністю цієї дієслівної семантики, що перебуває біля витоків дієслова як морфологічної одиниці, а з іншого, – тим, що роди українського дієслова активно супроводжують його розвиток і є динамічним явищем його семантичної структури.

У сучасній українській мові інтервал має складну систему форм і засобів вираження, контамінуючи чи накладаючи формо- і словотворення. Така складність зумовила поєднання інтервалу та виду під поняттям аспектуальності в русистиці (див.: [10; 17; 5]). Цього напрямку останнім часом дотримувалась й українська граматична думка, зазвичай розвиваючи теоретичні концепції русистів (див.: [15; 8; 9]). Однак пов'язувати рід дії із видотворенням чи узалежнювати від нього немає підстав, оскільки доконаність як статичне результативне значення дії не перетинається із динамічним значенням її тривання. Наприклад, інтервал, актуалізуючи фазу дії, може вказувати на її початок чи кінець: *заахати, забабахкати, забазікати, забарабанити; відахати, відбабахкати, відбазікати, відбарабанити* (тут і далі за словником: [18]). Визнання фазових ознак лише за дієсловами доконаного виду пов'язане із контамінацією видової та акціональної семантики. Чимало дієслів зберігають починальність у формі недоконаного виду: *зацвісти – зацвітати, затопити – затоплювати* (грубу), *заспівати – заспіувати, засвітити – засвічувати, засвітати* (доконаний і недоконаний вид). Така здатність зберігається й у вираженні фінітності: *відцвісти – відцвітати, відспівати – відспіувати*. Обмеженість на наскрізне вираження дієсловом фазового значення синтетичними формами (тобто на наявність опозиційних форм „інхотатив-термінатив”) накладає його семантика, а не вид. Некорелятивним є фінітне дієслово *відсвяткувати* (тільки доконаний вид), бо вказує на дію, яка передбачає активність суб'єкта в її кінці. Не мають фазової опозиції, наприклад, такі фінітивні дієслова з префіксом *до-*: *доруйновувати – доруйнувати, досаджувати – досадити, домучувати – домучити, доїдати – доїсти*. В той же час аналогічно можна виразити фазове значення будь-якого дієслова: *почати / починати, закінчити / закінчувати працювати, садити, громадити, читати, думати* та ін.

Функціональне навантаження морфем при творенні інтервалу і виду можна визначити на основі парадигми дієслівних форм у межах цих категорій. Так, у починальних дієсловах доконаного виду префікс *за-* вказує на результативність не усієї дії, а лише її початку: *загудіти, заспівати*, тобто починальність функціонально-семантично переважає значення виду – результативність: *заспівати* – починальність + результативність; *заспіувати* – починальність + ітеративність (значення результативності знято). Відбулась нейтралізація суфіксом *-ува-* вторинного значення префікса *за-* – видового; аналогічно *зацвісти – зацвітати* (тут суфікс *-а-*). Це об'єктивно, оскільки історично первинною функцією морфем була акціональна, тому що акціональність – більш давня ознака, зорієнтована на внутрішню особливість дії – її темпоральне значення. Водночас місце виду в семантичній структурі дієслова зумовлене його наскрізністю – видотворення властиве майже всім дієсловам безвідносно до внутрішніх особливостей позначуваних ними дій, бо дії оцінюються з погляду результату і не мають (не можуть мати) таких ознак, як цілісність / нецілісність, обмеженість / необмеженість; ці ознаки ніяк не закладені в семантичній структурі видового значення. Повна граматикалізація виду вивела його значення на поверхневий рівень грамеми; інтервал (акціональність) формує глибинний семантичний рівень. Саме видова семантика є супровідною щодо інтервалу (акціональності), а не навпаки.

Цілком природно, що інтервал виявляє індивідуалізовані ознаки, оскільки опертий на семантику кореня та значущих морфем. З іншого боку, зародження дієвості пов'язане із конкретним дієсловом, що передає конкретний факт як фрагмент модельованої дійсності. В інтервалі поєднано морфологічні аспекти дієслова – частини мови значення та морфемна структура. На творення форм інтервалу впливає словотворення та накладене видотворення; українське дієслово формує складну систему префіксації (див.: [6]).

На противагу інтервалу морфологічний час виходить за межі внутрішньої дієвості грамеми, фіксує водночас лінійність та спрямованість тривання. Однак для зовнішньої оцінки дії необхідний додатковий компонент темпоральної структури, яким є позиція відліку. Отже, ще один спільний і водночас диференційний критерій інтервалу і часу – відношення до позиції відліку. Відсутність позиції відліку в структурі інтервалу визначає його як абсолютне

темпоральне значення. Відносність часу – вираження через позицію відліку, яка традиційно визначена як момент мовлення. Час – дієслівна категорія, що виражає зовнішню темпоральність як момент здійснення дії та служить для її відображення на темпоральній осі з позиції мовця (щодо моменту мовлення).

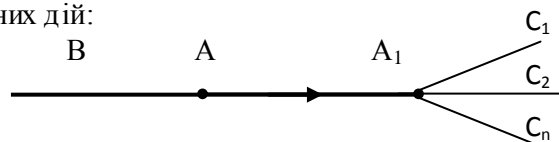
Час та інтервал – генетично споріднені темпоральні значення, які позначають два аспекти дії, вираженої дієслівною графемою, – внутрішній і зовнішній; час та інтервал ґрунтуються на одній формі, однак різних її структурних компонентах: інтервал – на семантико-граматичних афіксах із домінуванням основи дієслова, час – на формально-граматичних афіксах та індиферентно щодо семантико-граматичної структури дієслова. І інтервал, і час лінійні, однак завдяки позиції відліку їхня лінійність різна. Лінійність інтервалу конкретна, об'єктивована межами і моментом тривання дії, лінійність часу абстрактна, умоглядна – вісь часу є уявною нескінченною прямою, яка здатна імплікувати та експлікувати модельовані мовцем дійсні та гіпотетичні дії.

З погляду відображення референта морфологічний час двокомпонентний – відображає дії, що відбулися, і ті, що відбуваються; проте з погляду інтенції мовця його структура трикомпонентна – додаються дії, що відбудуться чи відбуватимуться. Очевидно, що майбутні дії не відображають реального факту об'єктивної дійсності, а модельовані мовцем, отже, формують сферу модальності. Не перебуваючи у сфері реальності, а припущення, майбутні дії виявляють інші способові ознаки, ніж теперішні і минулі (див.: [2]). Це засвідчує й історія часових форм українського дієслова з праслов'янського періоду, що фіксує чотири форми минулого (аорист, імперфект, перфект і плюсквамперфект) та одну теперішнього [14, с. 288]. Функціональна транспозиція теперішнього доконаного у сферу майбутнього перетворила теперішній час на одновидовий (*роблю / зроблю*), а транспоновану форму майбутнього парадигматично протиставила теперішньому і минулому, зробивши формальним маркером часового значення префікс; лакуна майбутнього недоконаного заповнена аналітичними формами з інфінітивом: колишнього повиннісного (*робитиму*) та із дієсловом *бути*.

Форми майбутнього засвідчують, що часове значення відносно з погляду граматичної природи (виражене через позицію мовця), але абсолютне з погляду референційного змісту: локалізація дії на темпоральній осі визначена не її денотативним змістом, а сприйняттям мовця. Така властивість часу дає можливість конкретизувати його значення в структурі пропозиції, тобто в контексті. Про ширший спектр часової семантики свідчить типологія морфологічних (грамемних) значень (наприклад, детерміноване / недетерміноване, теперішньо-минуле і под. [13, с. 369-371], що виражені за допомогою темпоральних прислівників, тобто в реченні. Тож семантика часового значення може бути диференційована в ППК, отже, можемо говорити про синтаксичний час.

Контекст не змінює природи часу, а доповнює його значення саме через абстрактність і умовність графемної семантики морфологічного часу. Водночас синтаксичний час не є аналітичним за формою, оскільки не творить сталих парадигм, а визначений складом речення, у якому функціонує графема; типово, коли контекст не диференціює часового значення, яке виражене як абстраговане графемне. Наприклад, у реченні *Студент читає книгу* може бути встановлений як недиференційований теперішній (графемний), так й актуальний теперішній (синтаксичний) час у ширшому контексті (в ППК): *Зараз пізня ніч. Студент читає книгу*. Виразальні можливості синтаксичного часу компенсують занепад давніх синтетичних форм диференціації часу.

Прикметно, що синтаксичний час виражений тільки у сфері минулого і теперішнього: імперфект, аорист і перфект та актуальний, неактуальний і абстрактний відповідно. Відсутність синтаксичних різновидів майбутнього зумовлена його протиставленням як ірреального часу реальним теперішньому і минулому. З іншого боку, гіпотетична дія не може бути оцінена з погляду особливостей локалізації на темпоральній осі, бо вісь розгортається в момент теперішнього і не має визначеного тривання за межами моменту мовлення, а формує спектр імовірних гіпотетичних дій:

Минуле позначене променем АВ, теперішнє вектором АА₁, майбутнє – променями А₁ С₁, А₁ С₂... А₁ С_n.

Отже, неоднорідність формальної структури та семантики морфологічного часу (протиставлення реальних давноминулого, минулого, теперішнього ірреальному майбутньому), занепад давніх синтетичних форм конкретизації часового значення дії зумовили дворівневу його природу: базовий типологічний морфологічний рівень та варіативний у межах основної парадигми синтаксичний рівень для минулого і теперішнього. Морфологічний час об'єднує обидва рівні. Натомість інтервал об'єднує морфологічний рівень у морфемному і графемному виявах. Спорадичне проникнення інтервалу на рівень речення чи ППК зумовлене або взаємодією темпоральних значень (наприклад, інтервалу і часу: фінгивні дії актуалізують аористичне значення, інхотивні – перфектне; інтервалу і таксису: починальна дія передує у структурах таксису означеної послідовності і под.), або специфікою семантики інтервалу (лімітні дії визначені адвербами конкретного періоду тривання (*працювати годину*), дуративні – адвербами неозначеного тривання (*працювати довго*); дистрибутивні дії визначені суб'єктивними чи об'єктивними актуалізаторами кратності (*помити усі тарілки, усі господині помили тарілки*); а міра кількості дії – інтенсифікаторами: достатність (*працювати досхочу*), надмірність (*працювати до знемоги*) і под.).

Таксис представлений синтаксичним рівнем, оскільки його форма – поліпредикативна структура, що виражає темпоральну взаємодію таксисних предикатів, – ППК. Таксис – це дієслівно-предикатна граматична категорія, що вказує на темпоральне значення порядку дій на основі відносної позиції відліку (відношення дії до дії), виражена дієсловом чи дієслівним поліпредикативним комплексом для відображення взаємопов'язаних з погляду мовця подій онтологічного часу. Таксис виявляє загальнотемпоральні ознаки дієвості, лінійності, спрямованості та позиції відліку, трансформуючи їх властивою формою та семантикою. Морфологічний рівень таксису – це дієприслівники послідовності дій (*прочитавши*) чи сутахсису (синхронності дій) (*читаючи*). Зваживши, що дієприслівник як форма дієслова не має категорії часу, але йому властива категорія інтервалу (*заспівавши, поспівавши, поспівуючи, проспівуючи, проспівавши, відспівавши, недоспівавши, переспівуючи усі пісні, поспівуючи* і под.), то саме його таксисне значення та спеціалізована функція визначають граматичну природу та функцію в системі частиномовного класу дієслів. Дієприслівник – таксисний формант, який у таксисній структурі функціонально рівноцінний особовій формі дієслова; модель Vf – Vadv – типова модель таксису.

Порівняно із часом таксис більш зорієнтований на конкретну ситуацію модельованого світу та виражає її темпоральні ознаки як порядок актуальних для мовця дій. З цього погляду позиція відліку в таксису – не абстрактна та не перебуває за межами темпоральної осі, а конкретний факт дійсності – одна із таксисних дій. Тож таксис ні формально, ні семантично не перетинається з часом, не може бути описаний у часових поняттях (наприклад, одночасності, різночасності); також таксис не має аспектуального змісту, його форма і значення цілком відмінні від акціональності інтервалу.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Кожна із темпоральних категорій, ґрунтуючись на інваріантній темпоральній семантиці дієвості та виявляючи єдині категорійні ознаки лінійності, спрямованості, позиції відліку, а також властивий темпоральний характер внутрішнього, зовнішнього та співвідносного тривання, займає власну граматичну нішу, побудована за властивими моделями, має набір специфічних темпоральних значень та взаємодіє з іншими при творенні темпорального континууму в межах ППК, входить конститутивно в структуру категорії темпоральності і антропоцентрично відображає складний денотат об'єктивованого світу – онтологічний час. Всеграматичний характер надкатегорії темпоральності системно, структурно і функціонально-семантично ставить її на чільне місце в категорійній системі граматики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адмони В. Г. Структура грамматического значения и его статус в системе языка / В. Г. Адмони // Структура предложения и словосочетания в индоевропейских языках. – Л., 1979. – С. 6–36.
2. Барчук В. Формальна та функціонально-семантична співвіднесеність категорій часу та способу в українській мові // Українська мова. – 2011. – № 4. – С. 77-84.

3. Бондар О. І. Темпоральні відношення в сучасній українській літературній мові: Система засобів вираження : наукова монографія / О. І. Бондар ; Одеський державний університет імені І. І. Мечникова. – Одеса : Астропринт, 1996. – 192 с.
4. Бондарко А. В. Русский глагол / А. В. Бондарко, Л. Л. Буланин. – Л. : Просвещение, 1967. – 192 с.
5. Бондарко А. В. Теория функциональной грамматики: Введение, аспектуальность, временная локализованность, таксис / А. В. Бондарко. – 2-е изд. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 348 с.
6. Вітгенштайн Л. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження / Людвіг Вітгенштайн. – К. : Основи, 1996. – 311 с.
7. Г'юм Д. Трактат про людську природу / Д. Г'юм. – К. : Всесвіт, 2003. – 550 с.
8. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Морфологія / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 1996. – 435 с.
9. Калько М. Аспектуальність: категоризація, класифікація і репрезентація в сучасній українській літературній мові / М. Калько. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю., 2008. – 384 с.
10. Маслов Ю. С. Очерки по аспектологии / Ю. С. Маслов. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1984. – 263 с.
11. Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій / М. В. Мірченко. – Луцьк : Вежа, 2001. – 340 с.
12. Потєбня А. А. Мысль и язык / А. А. Потєбня. – К. : Синто, 1993. – 191 с.
13. Русанівський В. М. Дієслово / В. М. Русанівський // Сучасна українська літературна мова / за заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1969. – С. 296–429.
14. Русанівський В. М. Формування граматичних категорій дієслова / В. М. Русанівський // Історія української мови. Морфологія. – К. : Наукова думка, 1978. – С. 274–309.
15. Соколова С. О. До питання про формування української аспектологічної термінології / С. О. Соколова // Мовознавство. – 1993. – № 1. – С. 33–35.
16. Соколова С. О. Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові / С. О. Соколова. – К. : Наукова думка, 2003. – 283 с.
17. Шелякин М. А. Категория аспектуальности русского глагола / М. А. Шелякин. – М. : ЛКИ, 2008. – 272 с.
18. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел]. – К. – Ірпінь : Перун, 2004. – 1426 с.

Барчук В. Грамматические уровни репрезентации категории темпоральности. В статье определен общеграмматический статус категории темпоральности, который обусловлен ее иерархической структурой. Установлено грамматические уровни реализации и формально-семантические особенности интервала, времени, таксиса, предложены определения сверхкатегории темпоральности и ее составляющих – интервала, времени, таксиса.

Ключевые слова: сверхкатегория, категория, темпоральность, интервал, время, таксис, грамматический уровень.

Barchuk V. The grammar levels of representation of the category of temporality. The common grammar status of the category of temporality in its hierarchy structure deals in this article. The grammar levels and formal-semantic features by interval, tense, taxis and others definitions as components of the extra category of temporality are found.

Key words: extra category, category, temporality, interval, tense, taxis, grammar level.

Олена Боровська
(Київ)

УДК 811.112.2'367.625.43

ПАРТИЦИП У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ: СТРУКТУРНІ І ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТИПИ

Статтю присвячено дослідженню структурних і функціональних типів партиципів сучасної німецької мови. Автором проаналізовано структурні та функціональні ознаки партиципів, встановлено їх взаємозв'язок із формальними показниками. Висвітлено функціональні відмінності між партиципом I та партиципом II. Узагальнено різні погляди сучасних лінгвістів на статус поширених партиципів. Виявлено діапазон партиципів I та партиципів II, що здатні використовуватися з необхідними поширювальними елементами і утворювати відособлені партицип'яльні звороти. Визначено елементи у складі партицип'яльних зворотів, що слугують каталізаторами дієслівної чи якісної семантики ядерних слів. Окреслено структурно-семантичні моделі відособлених партицип'яльних зворотів, що задаються значенням ядерних партиципів і